

Список використаних джерел

1. Моніторинг якості дошкільної освіти: навчально-методичний посібник / Автор-укладач Ю. О. Соловей. Черкаси, 2019. 118 с.
2. Рекомендації щодо організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти у 2024-2025 навчальному році. URL: <http://surl.li/xfvcvz> (дата звернення 08.11.2024 р.)
3. Смольникова Г. Рекомендації щодо вичення стану освітнього процесу в ЗДО. Види контролю. URL: <http://surl.li/eaburx> (дата звернення 08.11.2024 р.)
4. Швайка Л. А. Як оцінити роботу ДНЗ. Харків : Основа, 2009. 165 с.

*Оксана Лучин,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ САМОСТІЙНОСТІ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

У наш час суспільство ставить перед дошкільними освітніми установами високі вимоги. На перший план висуваються завдання щодо створення умов для розвитку самостійної, творчо активної, допитливої, цілеспрямованої особистості, тобто на створення цілісної системи розвитку та виховання дітей дошкільного віку. Гарантом успішного розв'язання проблеми виховання самостійності дітей є спрямованість Базового компонента дошкільної освіти на реалізацію принципу дитиноцентризму, забезпечення її життєдіяльності як важливого складника повноцінного розвитку самостійної особистості.

У визначенні цього запитання орієнтиром є Національна стратегія розвитку освіти України, Закон України «Про освіту», Закон України «Про охорону дитинства», Конвенція ООН про права дитини. Одним із стратегічних напрямів розвитку освіти в

означених документах виділено забезпечення умов для розвитку та соціалізації дітей і молоді.

Дошкільне дитинство є унікальним періодом у розвитку особистості, коли найбільш ефективно формуються уявлення та поняття про навколишній світ. У цей час діти опановують різноманітні вміння, вдосконалюючи їх у практичній діяльності. Самостійність, як особистісна якість, безперервно розвивається, а її фундамент закладається саме в дошкільному віці.

Науковці відзначають, що перші прояви самостійності з'являються вже в переддошкільному віці. Вони наголошують, що навіть найменші діти прагнуть незалежності від дорослих у повсякденних ситуаціях, реалізуючи це у межах своїх вікових можливостей [3, с. 222].

Витоки самостійності проявляються у ранньому віці, у перші два роки життя. У цей період формуються первинні самостійні дії та навички, які поступово ускладнюються через ігри, заняття, спілкування та сприйняття навколишнього світу. Самостійні вміння дитини розвиваються за активної участі дорослого та проявляються в різних видах діяльності, згодом перетворюючись на властивість особистості.

Особливу роль у цьому процесі відіграють батьки, які створюють необхідні умови для розвитку самостійності, підтримують дитину та заохочують її перші успіхи. Таким чином, розвиток самостійності є результатом взаємодії дитини з дорослими та навколишнім середовищем, що сприяє становленню гармонійної та відповідальної особистості.

Початки самостійності формуються на межі раннього та дошкільного віку. Подальший розвиток цієї якості у дітей дошкільного віку пов'язаний із засвоєнням основних видів діяльності: гри, конструювання, художньої та навчальної діяльності. Кожен із цих видів діяльності має специфічний вплив на розвиток активності та ініціативності дитини [1, с. 65].

Самостійність як вольова риса характерна для дітей дошкільного віку, однак її прояви мають вікову специфіку. Молодші дітей дошкільного віку використовують самостійність переважно як засіб досягнення конкретних цілей чи намірів.

Таким чином, розвиток самостійності залежить від вікових особливостей дитини, мотивації та умов, у яких вона здійснює свою діяльність, що підкреслює важливість цілеспрямованого педагогічного впливу для формування цієї якості.

О. Кононко розглядає самостійність дітей старшого дошкільного віку як властивість особистості, що проявляється через морально-вольову спрямованість їхньої поведінки та діяльності. Ця якість виявляється у прагненні діяти незалежно, в активності та ініціативі під час виконання завдань і досягнення результатів. Особливістю самостійності на цьому етапі є моральна мотивація дій, зокрема прагнення проявити турботу, уникнути ускладнень для оточуючих, надати допомогу чи отримати схвалення за свої вчинки [4].

У дослідженнях вітчизняних психологів самостійність розглядається в діяльнісному контексті, через характеристику способу виконання діяльності – від наслідування до творчості. Основними ознаками самостійності учені вважають:

- 1) відсутність керівництва з боку педагога;
- 2) наявність конкретних і загальних умінь, таких як визначення мети, вибір способів її досягнення та оцінювання результату;
- 3) здатність переносити відомі способи діяльності в нові умови;
- 4) внесення творчих елементів у виконувану діяльність;
- 5) усвідомлення дітьми сенсу й мети діяльності, що сприяє формуванню внутрішніх мотивів самостійної активності [1, с. 66].

Самостійність, яка спочатку має репродуктивний характер, у міру розвитку дитини поступово збагачується елементами творчості. Водночас зростає рівень усвідомленості, самоконтролю та самооцінки дитини під час виконання діяльності [3].

Такий підхід до аналізу самостійності підкреслює її складну, багатогранну природу, а також залежність від різних видів діяльності, що дає змогу розвивати окремі компоненти цієї якості на різних етапах дитинства.

Ознаками самостійності у дітей, на думку вчених, є самоорганізованість і старанність, які є складовими цієї якості. У дітей дошкільного віку вони проявляються у здатності планувати свою діяльність, дотримуватися наміченого плану та своєчасно виконувати вимоги дорослого [4].

Дослідження показали, що діти старшого дошкільного віку можуть характеризуватися досить високим рівнем самостійності за умови:

1. Збагачення уявлень та знань про способи самостійної поведінки й усвідомлення дітьми значущості самостійності як у особистісному, так і в соціальному аспектах.

2. Формування позитивного ставлення до діяльності, що стимулює ініціативність.

3. Розвитку елементів самоконтролю та самооцінки, що допомагають дитині свідомо оцінювати власні дії та їх результати [3].

Такий підхід підкреслює важливість комплексної роботи з розвитку самостійності, починаючи з раннього віку, що забезпечує формування цієї якості як невід'ємної частини особистості дитини.

Фундаментом прояву та розвитку самостійності є потреби дітей, які знаходять реалізацію у їхній діяльності. Саме діяльність стає тим простором, де дитина вчиться планувати, організовувати та оцінювати свої дії, демонструючи ініціативність та творчість.

Важливим стимулом розвитку самостійності виступає інтерес дитини. Інтерес до завдання чи діяльності активізує її мотивацію, залучає до пізнавальної або практичної діяльності, стимулює пошук способів вирішення завдань і сприяє формуванню незалежності мислення та поведінки.

Таким чином, самостійність формується на основі внутрішніх потреб дитини, які знаходять вираз у її активності, ініціативі та здатності до свідомого і відповідального прийняття рішень у різних життєвих ситуаціях.

Список використаних джерел

1. Гуріна З. В. Розвиток самостійності як базової характеристики підростаючої особистості дитини. *Проблеми сучасної психології: збірник*

наукових праць; КПНУ імені Івана Огієнка; Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України, 2010. Вип. 9. С. 65-74.

2. Демидова Ю. О. Визначення рівня сформованості пізнавальної самостійності старших дітей дошкільного віку у конструктивній діяльності. *Педагогічний дискурс*. Хмельницький: Національна академія педагогічних наук, Інститут педагогіки, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, 2012. С. 76-79.

3. Дудник Н. Виховання самостійності у дітей дошкільного віку. *Гірська школа українських Карпат*. 2018. № 19. С. 118-122.

4. Дуткевич Т.В. Дошкільна психологія: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 392 с.

*Марія Малета,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»*

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ РОБОТИ З БАТЬКАМИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства виникає потреба у впровадженні новітніх технологій, які дозволяють забезпечити ефективну та зручну взаємодію педагогів із батьками. Використання таких технологій стає важливим інструментом у вирішенні ключових завдань виховання та навчання дітей дошкільного віку. Інноваційні форми комунікації, як-от цифрові платформи, мобільні застосунки, віртуальні консультації, інтерактивні заходи та інші методи, сприяють побудові партнерських відносин між педагогами і батьками.

Проблема формування усвідомленого батьківства знаходиться в полі зору багатьох сучасних науковців (Т. Алексеєнко, Т. Бахуташвілі, А. Кокоевої, А. Кузьмінського, І. Кульчицької, В. Омеляненка, Є. Сорокіної, О. Хартман, С. Щербакової), які наголошують, що вдосконаленню сімейного виховання значною мірою сприяє діяльність вихователів закладу дошкільної освіти,